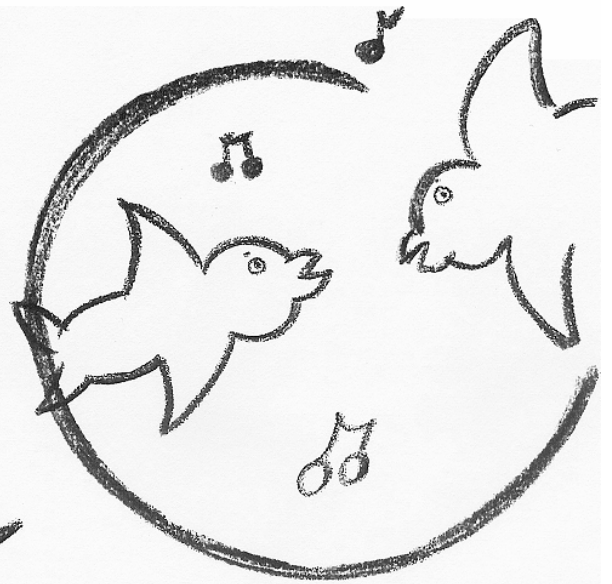

FRA ISOLATION

TIL RELATION

BØRNEHAVEN
SØNDRSKOV

2002

Forord

Denne beskrivelse er en opsamling af et projektarbejde med en dreng, der er født med hydrocephalus, er cortical blind og er selvskadende.

I beskrivelsen er der lagt vægt på den praktiske planlægning og gennemførelse af projektet. Vi har primært sat fokus på metoden frem for den teoretiske baggrund, der ligger til grund for vores arbejde.

Projektbeskrivelsen er udarbejdet af:

Ilse Ludwigsen
Conny Thomsen
Silke Jensen

Børnehaven Sønderskov .
Borgmester Andersens Vej 28
6400 Sønderborg
Tel: 74425688
Fax: 74428770
E-mail: boernehaven_soenderskov@sja.dk

Indholdsfortegnelse

Indledning	side 1
Beskrivelse af P	side 2
Tiltag inden projektstart	side 2
Problemformulering	side 2
Opstart	side 3
Forventninger/mål med projektet	side 3
Fokuspunkter	side 3
Teori --.....	side 4
Planlægning	side 5
Eksempel på analyseskemaerne	side 7
Analyse af de enkelte fokuspunkter	side 7
Indfrielse af forventninger og mål	side 9
Konklusion	side 10
Efterskrift	side 11

Indledning

Projektbeskrivelsen handler om en dreng på 4 år og 7 måneder, hvis mulighed for at få indflydelse på sit liv og mulighed for at skabe relationer var meget begrænset. Han levede i sin egen verden, var selvskadende og skreg med en lydstyrke på op til 110 db. og han havde ikke noget aktivt talesprog.

Beskrivelsen er en opsamling og refleksion over erfaringer fra et 5 måneders projektforsøg. Det er en beskrivelse af hvordan vi ved at arbejde systematisk i projektform har udviklet en viden og konkret metode. Det har vist sig at være forudsætningen for at barnets livskvalitet har kunnet højnes til glæde for ham selv og omgivelserne.

Når vi har valgt at beskrive projektet, er det fordi vi synes, at de erfaringer vi har opnået, er en vigtig del af formidlingen af socialpædagogisk praksis.

Selvom projektet er afsluttet vil det fortsat være nødvendigt med en intensiv indsats for at opretholde og udvikle de positive relationer.

Et vigtigt udgangspunkt for den pædagogiske indsats i projektet har været den relationistiske tænkning, og metoder fra døvblindepædagogikken, hvor kommunikation og samspil er centrale begreber.

Beskrivelse af P.

P. går i en specialbørnehave og er i en gruppe med 5 /6 andre børn med multiple funktionsnedsættelser. Børnene er meget forskellige og har hver især vidt forskellige behov m.h.b. på et pædagogisk tilbud.

P. er en dreng på 4 år og 7 måneder på starttidspunktet for projektet (januar 2002). Han er født med hydrocephalus og er cortical blind. Han er en køn dreng del mht. kropsbygning har udviklet sig alderssvarende. Han kan kravle og rejser sig op ved ting. P. er ellers stærkt retarderet og har epilepsi, der i perioder er svær at medicinere. Familien har anden etnisk baggrund.

Det var ikke muligt for os at få et socialt samspil i gang med P. Han legede udelukkende i sin egen verden. Det eneste der interesserede ham var legetøj der kunne larme og som han ligeledes undersøgte med munden. Han var afvisende overfor enhver form for fysisk kontakt. P. var påbegyndt selvskadende adfærd (bid i hånden, hovedbanken, slide hud af hagen på gulvtæppet) og han skreg med en lydstyrke på op til 110 db. Skrigende tiltog i situationer hvor P. ikke blev aktiveret , så vi tolkede dem som selvstimulerende adfærd.

Tiltag inden projektstart:

Den voldsomme lydstyrke påvirkede børn og voksne på gruppen og resulterede i første omgang i, efter samarbejde med BST (Bedriftssundhedstjenesten), at etablere et lydisoleret rum til P., samt ophæng af lydæmpende materiale på stuen. Sideløbende fik vi som pædagoger på gruppen supervision i stresshåndtering af en psykolog fra BST.

Ovenstående gav os et overskud til igen at kunne se fremad, reflektere over egen praksis og få viljen til at prøve at få P. ud af den ensomhed han befandt sig i.

Der var samtidig sået tvivl om hvordan P. kunne anvende sin hørelse og Døvblindecentret i Ålborg blev tilknyttet P. m.h.b. på en udredning. P.s hørelse vurderes til at ligge indenfor normalområdet. Der forelå en afsluttende rapport på udredningsperioden (01.01.2001 - 30.06.2001), som dannede baggrund for projektets pædagogiske tiltag/overvejelser.

Problemformuleringen:

På baggrund af Døvblindecentrets pædagogiske metode og erfaring antog vi at det var muligt at etablere kontakt til P. og derved give ham en begyndende bevidsthed om kvaliteten af, at have kontakt til et andet menneske og en begyndende bevidsthed om aktivt at kunne påvirke sine omgivelser. Vi antog ligeledes at P.s selvdestruktive og selvstimulerende adfærd derigennem mindskes. Faktorer, vi mener der i høj grad forøger livskvaliteten for det enkelte menneske.

Opstart:

Først og fremmest var det nødvendig med en ressourceatklaring. En tidligere ansøgning til amtet om projektmidler på 10 ugentlige timer i et år kunne ikke imødekommes. Børnehaven fik tildelt en ekstraordinær 3. års studerende fra pædagogseminariet. (amtet manglede yderligere praktikpladser). Den studerende indgik ikke i den oprindelige normering, der blev dog ikke sat ekstra vikar ind ved sygdom, ferie m.m.

Vi afsatte 10 ugentlige timer til P. i 5 måneder. Heraf blev gennemsnitlig brugt 1½ time til mødevirksomhed.

På det ugentlige møde, mellem de tre involverede pædagoger, analyserede vi den optagede video, som forinden var blevet optaget..

De tre faste pædagoger på stuen var del af projektet og skulle deles om arbejdet med P.

Der blev tilknyttet en tværfaglig gruppe på 4 personer (børnehavens leder, talepædagog, psykolog og konsulent fra Døvblindecentret), der som minimum skulle deltage i 3 møder (opstart, midtvejs- evaluering og afslutning). Gruppens opgave var at sikre tværfagligheden i arbejdet, give supervision i det fornødne omfang og deltage i erfaringsudveksling og opsamling.

Inden projektets start februar 2002 var der en række møder hvor gruppen afklarede forventninger /mål m.m. og vi skulle klarlægge den teoretiske forståelsesramme for det pædagogiske arbejde med P.

Forventninger til og mål med projektet

- At fa en større viden om arbejdet med døvblindfødte børn.
- At kunne etablere en mere kvalitativ kontakt med P.
- At kunne afdække bans kommunikative kompetencer
- At mindske hang selvdestruktive og selvstimulerende adfærd
- At blive fortrolig med projektarbejde på institutionen.

Fokuspunkter

Video en var det arbejdsredskab vi valgte for at kunne reflektere over egen praksis og for at afdække følgende fokuspunkter. Fokuspunkterne er valgt med baggrund i rapporten fra Døvblindecentrets udredning og rækkefølgen er ikke prioriteret:

- Hvordan opnås kontakt med P. ?
- Hvilke kommunikative udtryk bruger P. ?
- Er det muligt at etablere en lyddialog med ham og hvor længe?
- Kan en-til-en-kontakten hindre selvstimulerende adfærd?
- I hvor høj grad kan P. lokalisere lyd og giver den mening?)
- Giver signalord mening for P. ?
- Kan han bruge mere end en sans ad gangen?
- Hvad hæmmer samspillet?
- Hvad fremmer samspillet?

Teori:

K.E. Løgstrup siger:

"Den enkelte har aldrig med et andet menneske at gøre uden at holde noget af dets liv i sin hånd. Det kan være så lidt, en forbigående stemning, en oplagthed, man får til at visne, eller som man vækker, en lede man uddyber eller hæver. Men det kan også være så forfærdelig meget, så det simpelthen står til den enkelte, om den andens liv lykkes eller ej."

Citatet udtrykker tydeligt hvor meget indflydelse vi har på et liv som P.s og det store ansvar det er at skabe optimale livsbetingelser for ham. Vi må som pædagoger at lære det P. forstår og det som han ikke forstår (Kirkegård).

Tager vi udgangspunkt i den relationistiske forståelse, ser vi P. s selvskadende og selvstimulerende adfærd som udtryk for at forklaringerne findes i de relationer han indgår i. Relationer som han selv skulle kunne være med til at skabe, kunne udvikle og påvirke. Fokus bliver hermed flyttet mod os pædagoger og vores praksis.

Det er i et samspil / Interaktion med en anden at vores selvbillende bliver til. P. havde ikke mulighed for at kunne indgå i et dyadisk samspil. Et samspil hvor begge parter påvirker hinanden og bidrager med noget.

I det pædagogiske arbejde med børnene tager vi udgangspunkt i totalkommunikationen. En holdning til at anvende alle de til rådighed stående kommunikationsformer, -metoder og - hjælpemidler. Som den polske psykolog Poul Watzlavick siger: "Man kan ikke ikke-kommunikere". Enhver udtrykker et eller andet med sin kropsholdning, mimik, vejrtrækning, gestik m.m. og kan tolkes / fejl- tolkes af andre. Således må vi også erkende at P.s adfærd er et kommunikativt udtryk.

Den vejledning vi fik fra Døvblindecentret har gjort os meget opmærksom på vigtigheden af hvad det vil sige at være en kompetent partner i samspil med P.

Vores viden i forhold til at kommunikere med et barn der har en stærk nedsat fysisk og psykisk funktionsnedsættelse og har et alvorligt synshandicap var ikke tilstrækkelig.

For at kunne være en kompetent samspilspartner måtte de fysiske rammer for samværet være i orden. Rammerne skulle sikre at der ikke forekom forstyrrelser / afbrydelser (eks. telefon el. lign.). De skulle være rolige, så P. lettere kunne sortere og udskille Lyd. Rummet skulle være overskueligt og genkendeligt for P. Vi brugte en madras på gulvet som udgangspunkt for samværet. Et mindre udvalg af legetøj, som vi havde erfaret kunne fange hans interesse, var placeret på en hylde ved siden af madrassen.

P.s legerum. I højre side af rummet er der vinduer ind til stuen.

Som partner for P. er det nødvendigt med 100 % nærvær, så man kan opdage, tolke og bekræfte hans udspil, indstille sig på hans tempo og respektere pauser. Det er vigtigt at man bliver i situationen, så samspillet kan genoptages, når muligheden er der, og være med til at bevare motivation og dynamik i legen.

Den kompetente partner skal være: (citat fra døvblindecentret)

- observerende
- ansvarlig for succes
- ansvarlig for udvikling

Dette kræver:

- interesse, engagement
- viden (proces)
- sensitivitet
- kreativitet
- klare at fejle
- se små eller ingen fremskridt
- tæt fysisk /psykisk kontakt
- vejledning, supervision og fortløbende uddannelse

Følgende komponenter skal være til stede for at vi som partnere er observerende, reagerende og ansvarlig for udvikling.

- ligeværdighed
- strække sin egen samspilskompetence
- tilpasse sig barnets måde at samspille på
- forsøge at se verden fra barnets perspektiv
- se barnet som kompetent
- veksle mellem symmetri (stabilitet) og asymmetri (udvikling)
- støtte barnets udvikling
- se efter "åbne vinduer" (eks. : "Det er nu! vi kan lege")
- have en plan, men være fleksibel
- være i en læringsproces

Planlægning

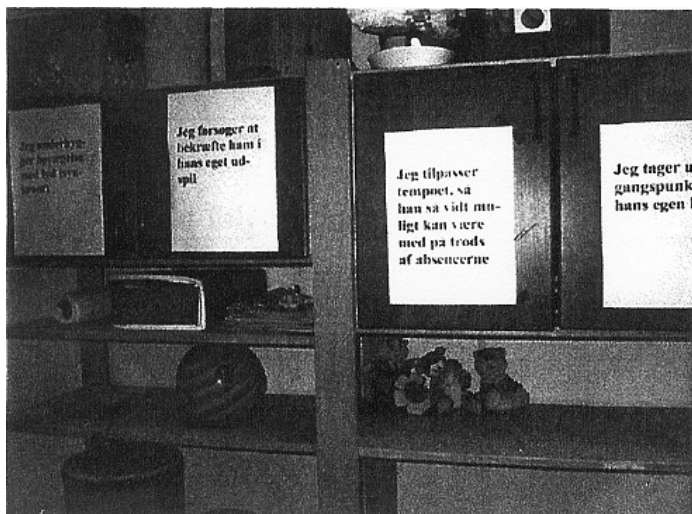
Erfaringer fra udviklingsarbejdet, der foregår i det Europæiske Kommunikationsnetværk med døvblindfødte børn viser at det i kommunikationen er vigtigt at anvende udtryk som er meningsfulde for begge parter. Den fælles mening er vigtigere end udtrykkenes form. I vedvarende følelsesmæssige

samspil med børnene blev iagttaget at specielt kropslige og følelsesmæssige oplevelser satte kropslige spor hos den døvblinde.

For at sikre vi hele tiden havde principperne i samspillet med P. skrev vi følgende punkter op på en planche og hængte den op i rummet i stor format.

- Jeg tager udgangspunkt i hans egen leg
- Jeg forsøger at bekræfte ham i hans eget udspil
- Jeg tilpasser tempoet, så han på trods af absencer kan være med
- Jeg underbygger bevægelse med lyd

Vi satte ligeledes et lille program op, som skulle sikre genkendeligheden for P. En fast goddag- og farvelsang og tre andre sange han kendte dannede rammen / skelettet for den time vi skulle være sammen.

Dagligt skrev vi dagbog over forløbet. Bogen lå i rummet og var med til at hjælpe os hver især til at tolke og få øjne op for gestus eller nye lege P. tog initiativ til. Den var også en måde at prøve at ensrette vores metoder på.

En gang ugentlig blev der optaget 15 minutters video. Den pædagog der var på videoen havde til opgave at gennemse den og udvælge 5 minutter hvor der var god kontakt mellem P. og pæd.

På det efterfølgende møde var det udvalgte klip, der var udgangspunkt for videoanalysen. I analysen var det vigtigt at vi tog udgangspunkt i vores tidligere nævnte fokuspunkter. Iagttagelserne blev samlet i nogle skemaer, så vi hurtigt kunne få et overblik og tilrettelægge de evt. nye tiltag der var fra uge til uge. Tiltagene blev skrevet op på en planche og hængt op i stor format i rummet. Plancherne gjorde det nemmere for os at huske og fastholde fokuspunkter og tiltagende

DATO	Hvordan opnås kontakt med P.
27.2	
3.3	
10.3	Leg han synes er sjov (leg med flasken – din tur, min tyr.) Give passende pauser, så han kan nå at svare Spænding i legen Tage fat i ham fysisk
18.3	P. og den voksne prøver at få kontakt – det lykkedes
29.04	Tage en chance (lægge ham ned til museleg) Ved at følge hans initiativ.
28.05	Ved at følge hans initiativ
13.06	Ved at præsentere sangen med kropstegn. Den voksne tager initiativet.
13.06 a	Rive ham ud af sit flimmer, ved at tage skraldespanden fra ham.

Eksempel på skemaerne

Analyse af de enkelte fokuspunkter

Ved projektperiodens afslutning lavede vi en samlet analyse af skemaerne, som gav os et mere nuanceret billede af P. end vi tidligere havde haft.

Hvordan opnås kontakt med P.

Der er en fast ramme omkring start! slut. Kontakten begynder allerede når vi åbner døren og hans forventninger stiger, når vi begynder at tale til ham. Hvis P. den pågældende dag er i stand til at tage initiativ, er det os der følger ham. Hvis han er ude afstand til at tage initiativ (dårlige dage) kan kontakten lykkes, hvis vi tager initiativ.

Ved at præsentere legetøj P. synes er sjovt og brug af kropsnære tegn fremmes kontakten. Desuden skal man respektere hans behov for pauser og sætte ind når han igen er klar .

Hvilke udtryk bruger P. m.b.b. på kommunikation.

- Efter mange gentagelser af enkelte små sange og lege er P. nu blevet i stand til med krop pen at vise hvad han vil lege.
- Han lægger sig ned og placerer vores hænder på sit bryst hvis han vil lege "museleg". Klapper på egne eller vores lår, når han vil synge "Tinge-linge-later". Tager den voksnes hænder og viser at han vil klappe kage.
- Sætter sig godt tilrette mellem den voksnes hen med ansigtet vendt væk og bøjer kroppen forover, når han vil lege "Lille Peter Edderkop".
- Løfter kroppen, hopper for at få gentaget legen "Ride ranke".
- Kravler væk når han ikke ønsker kontakten længere.
- Ved kropssprog viser han at han venter på turtagning.
- Signalerer ved klap på eget lår eller i gulvet at han er klar til leg.

Er det muligt at etablere en lydialog med ham og hvor længe?

Det er meget vanskeligt og det er kun sket sekundvis een gang under forløbet.

Kan en-til-en kontakten hindre selvstimulerende adfærd?

Kontakten kan til d.d. ikke hindre hovedrysten, bid i hånden og kradsen i ganen. Til gengæld ses ingen voldsom selvskadende / selvstimulerende adfærd, såsom voldsomme skrig, slide huden af hagen ved at køre den over gulvet eller dunken hovedet i radiatoren/vinduet/væggen.

I hvor høj grad kan P. lokalisere lyd, giver den mening. Kan han skelne?

P. vender i dag hovedet i den retning hvor stemmen kommer fra. Intonation i stemmen under leg og genkendelsen af melodier betyder meget for ham.

Giver signalord mening for P. ?

Fra slet ikke at reagere på signalord er der nu følgende ord som giver mening:

- Hop
- Op
- Min tur
- Slut
- Mad
- Vil du mere?

Kan han bruge mere end en sans ad gangen?

Her er vi usikre og havde svært ved at måle det, men oplever dog at han primært bruger den auditve og taktile sans. Han er blevet hurtigere til at skifte mellem brugen af den auditive-, visuelle- og taktile sans.

Hvad hæmmer samspillet?

At ændre rytme og variere legen for meget hæmmer koncentrationen og forlænger hans behov for pauser. Når den voksne overser hans signaler om at ville fortsætte legen eller når den voksne ikke er tydelig i sin præsentation af leg.

Når den voksne ikke giver de nødvendige pauser.

Selvstimulation i form af f.eks. hovedrysten.

Hvad fremmer samspillet?

De fysiske rammer skal være i orden: et roligt rum uden forstyrrende legetøj, skarpt lys eller udefra kommende støj/forstyrrelser.

Placering af P. og den voksne i forhold til de enkelte sange/lege skal være den samme.

Legen skal opleves sjov og spændende for P., så er det nemt at fange hans opmærksomhed og har ikke behov for lange pauser.

Vi har gentaget sangen/legen mange gange, hvilket har betydet at genkendelsen motiverer ham for samspil.

Når P.'s pauser opleves lange og han "går ind i sig selv", kan man være heldig at påbegynde en ny leg ved at forstyrre ham i pausen.

Ved at fange hans opmærksomhed og gå ind på hans initiativer højnes samspillet .

Indfrielse af forventninger og mål.

I løbet af perioden har vi fået tydeliggjort P.'s kommunikative kompetencer og har dermed fået en mere kvalitativ kontakt med ham. Det er nu muligt at få et samspil med P. I starten havde vi næsten ingen kontakt og han var konstant på vej væk fra os. I dag nyder han samværet i op til en time næsten uden pauser. Vi har også måttet erfare at når kontinuiteten i samværet (den daglige time med ham) forringes, har P. ikke den samme udholdenhed og det virker som om han glemmer sange/lege/ og personer. Indtil videre har det været muligt indenfor 2-3 dage at genetablere kontakten.

Somm tidligere nævnt er hans voldsomme selvskadende og selvstimulerende adfærd forsvundet i den direkte en-til-en kontakt. Er P. på stuen sammen med de andre børn er denne adfærd mindsket betydeligt. Han er blevet opmærksom på, at der er andre børn omkring ham og det virker som om han efterligner andre børns gråd. Han skelner mellem kendte og ukendte voksne ved at indtage en skeptisk og afventende kropsholdning overfor fremmede. En enkelt gang har vi oplevet at en kendt stemme kunne berolige ham i totalt ukendte omgivelser med megen støj.

Sideløbende er P. blevet mere bevidst om sin egen person og nogle af sine muligheder.

Eks.:

Har fået en interesse for selv at tage maden op til munden ved måltiderne.

Kan selv rejse sig op ved møbler og rækker ud efter legetøj m.m. Han er blevet interesseret i at bevæge sig omkring også i oprejst stilling.

Han undersøger sine omgivelser og går bevidst efter bestemte ting, eks. kravler han ud til håndvasken på badeværelset for at åbne for vandet og lege med det. Han har fået "kortlagt" den grønne gruppe, kan selv åbne døre og søger selskab.

P: er bevidst om at han kan påvirke sine omgivelser især omkring måltidet. Her gør han opmærksom på om han er sulten / tørstig eller mæt og om der er mad han ikke kan lide. Det gør han dels med gråd, dels med vrede (skubber til os, smider ting på gulvet), glider ned af stolen eller vender sig væk.

Vores mål at få et større kendskab til døvblindepædagogikken og hermed betydningen af at være en kompetent partner synes vi er nået. Via projektet og løbende formidling af dette har vi fået større sikkerhed i anvendelsen. Plancherne har været en stor hjælp under forløbet. Sideløbende har vi erfaret at principperne er anvendelige til de fleste af de børn, der frekventerer børnehaven.

Konklusion

Projekt arbejdet har været en vigtig del i dagligdagen for P., P.s familie, omgivelserne, de andre børn i børnehaven og for os som pædagoger. Det har været en nødvendig indsats, som har givet mange gode og positive resultater. P. har fået en interesse for samvær med andre mennesker. Hans isolation er brudt til en vis grad og vores måde at møde ham på er blevet vendt i en meget positiv retning. Stressniveauet m.h.t. P.s høje skrig for børn og voksne på gruppen er mindsket betydeligt.

Gennemførelsen af projektet har kun været muligt med tilførelse af ekstra ressourcer (min. 10 timer ugentlig) i form af en god, stabil studerende med et godt overblik, daglig prioritering af P. i forhold til de andre børn, stor opbakning fra resten af personalegruppen og vedvarende engagement fra projektdeltagerne. At arbejde projektorienteret i institutionen er en spændende, udfordrende og lærerig arbejdsmetode der sætter fokus på vores egen pædagogiske praksis.

Midtvejsevalueringen med de ad hoc indkaldte personer var inspirerende og gav gode ideer til videreudvikling af arbejdet med P. For at kunne udnytte ideerne optimalt vil det være nødvendigt at forlænge projektet. Midlerne er dog ikke længere til rådighed, så opgaven består nu i at implementere den nye viden og erfaringer i en almindelig hverdag med resten af børnegruppen. Det er af stor betydning at sikre at P. fortsat får mulighed for at få indflydelse og kan indgå i relationer der er til gensidig glæde.

Efterskrift

Projektet sluttede inden sommerferien og derefter havde P. fri fra børnehaven i 4 uger, hvor han bl.a. var på ferie i udlandet. Pædagogernes ferieafvikling var endnu ikke afsluttet, da han kom tilbage. Kort efter ferien havde P. en sygdomsperiode på ca. 2 uger. Han havde flere anfald og hans epilepsimedicin skulle reguleres. Han var inde i en generelt dårlig periode og var således ud af sine vante omgivelser i lang tid.

Ved samme tid august/september 2002 havde vi med hjælp fra det øvrige personale i børnehaven frigjort tid til at P. kunne have en-til-en kontakt ½ time hver morgen. Vi havde indrettet et legehjørne til P. på stuen, således at han i så høj grad som muligt, kunne integreres i miljøet. De lege, som vi før havde leget i hans rum, legede vi nu på stuen. Målet var at vænne ham til at være her og at skabe relationer på gruppen.

Opgaven lykkedes ikke. P. havde det dårligt. Det var som om, han dårligt kunne huske legene. Hans energi til at skabe relationer var der ikke og han begyndte at skade sig selv igen. De høje skrig var højere end nogensinde. Dette påvirkede både børn og voksne og satte stressniveauet betydeligt i vejret. Personer, der er sammen med P. flere timer dagligt fik "ringen" for ørerne og havde et dalende overskud til det daglige arbejde. Børnene reagerede med øget uro, havde svært ved at slappe af når P. var i nærheden og for sammen når et skrig kom.

Vi valgte at få pauser fra skrigende ved at placere ham i sit legerum, hvorfra vi kunne se og høre ham og omvendt han os. P.s lyst til at være sammen med os var heldigvis ikke forsvundet. Tidligere var han ikke interesseret i kontakt, ville være alene og "levede" i sin egen verden. Nu var det blevet en vigtig del af hans verden og P. blev glad for at få kontakt.

P. havde i mellemtiden lært at lukke døren op uden hjælp og søgte hele tiden fra det lyddæmpede legerum ind til os andre. Det betød at vi aldrig fik pause fra skrigene.

Samtidig begyndte han aktivt at undersøge sine omgivelser. F.eks. opsøgte han vandet i toiletterne, ryddede alt indenfor rækkevidde og undersøgte ting med munden herunder ledninger til computeren. Det betød at P. konstant skulle have 1 person til at holde øje med at han ikke kom til skade.

Amtet og børnehaven havde ikke midler til at kunne afsætte yderligere ressourcer til genoptagelse/fortsættelse af projektet.

Det er en nødvendighed at få pauser fra hans høje skrig for både børn og voksne. Der blev fremsat forslag om at sætte et ekstra håndtag på døren ind til hans legerum, så han ikke på egen hånd kunne komme ud. Efter mange etiske overvejelser og i samråd med amtet besluttede vi at det var den bedste løsning under de givne omstændigheder. Håndtaget blev sat på.

For at afhjælpe P.s evt. frustration over ikke at kunne komme ud ved egen hjælp i de perioder på 15-60 minutter han måtte være selv, satte vi musik ind i rummet, hvilket han er meget glad for. P. har tilsyneladende accepteret at være selv i kortere perioder, er lyttende i forhold til musikken og leger med sit legetøj.

Situationen på gruppen har ændret sig. Børnene kan igen være sammen med P. på en afslappet måde, enkelte begynder at kontakte ham igen. Dette især på dage hvor P. har det godt og skrigende ikke er så hyppige. De voksne har fået overskud og har igen fået en positiv indfaldsvinkel til P. Stressniveauet på gruppen er faldet og der er mere ro. Disse faktorer er til gavn også for P.

Vi har dog stadig etiske diskussioner og overvejelser omkring det at sætte et barn ind i et rum for sig selv, som det ikke selv har bedt om. Der vi altid være en usikkerhed om at P. synes det er en god ide at blive taget ud af fællesskabet i perioder på dagen. Eller har han bare affundet sig med omstændighederne?

Vi kunne ønske, at det var muligt at afsætte flere midler til projekter, der viser at sætte en positiv udvikling i gang for det enkelte barn, men som kræver en langsigtet og kontinuerlig ekstra indsats.